

Epidemija ne popušča, knjižnice tudi ne

Jana Mahorčič

Narodna in univerzitetna knjižnica
jana.mahorcic@nuk.uni-lj.si

Slovenija se je oktobra znašla v podobni situaciji kot marca letos, z njo pa tudi knjižnice. Vlada Republike Slovenije (Vlada RS) je 18. oktobra ponovno razglasila epidemijo, čemur je kasneje (23. 10.) sledilo zaostrovanje ukrepov v državi (Odlok o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev, 2020), ki so jih občutile tudi knjižnice. Dodatno se je zapletlo še zaradi mnenja, ki ga je podalo Ministrstvo za kulturo (26. 10.) – da »poslovanje knjižnic na prevzemnih mestih ne razume kot izjemo« (A. J., 2020). To je pomenilo, da morajo splošne knjižnice zapreti svoja vrata, kar so 28. 10. tudi storile. Nekaj dni za tem (30. 10.) je Vlada RS izdala nov odlok (Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev potrošnikom v Republiki Sloveniji, 2020), ki je dopolnil prejšnjega, in s tem dala knjižnicam zeleno luč za delovanje oziroma kot je dejal vladni govorec Jelko Kacin: »Ves čas pozivamo ljudi, naj v teh dneh ostanejo doma in se ne družijo, lahko pa se družijo s knjigo.« (A. Š., 2020)

»V težkih časih je pomen knjižnic in njihova dostopnost še pomembnejša kot sicer, ne le za posameznika, ampak tudi za družbo kot celoto.«

(Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor kot častni pokrovitelj dneva slovenskih splošnih knjižnic, 20. 11. 2013)

Če povzamemo na kratko: knjižnice so bile dober teden v precej neugodnem položaju, saj so jim kljub strogemu upoštevanju priporočil NIJZ in možnosti brezstične izposoje onemogočili delovanje. Poleg tega so ti ukrepi pokazali, kako so se različno odzivale na dane razmere, saj so, kot je dejala predsednica Združenja slovenskih splošnih knjižnic Vesna Horžen, na njihovo delovanje vplivali različni (notranji in zunanji) dejavniki (npr. lokalne skupnosti, karantena kolektiva, veliko okuženih v lokalnem okolju) (A. J., 2020).

Pregled izbranih knjižnic¹ je pokazal, da so 28. 10. res vse knjižnice zaprle svoja vrata za uporabnike. Na podlagi zbranih podatkov² je

le pet knjižnic (Metlika, Dravograd, Koper, Ptuj in Ormož) svojim uporabnikom omogočilo vse tri ključne dejavnosti: osebni prevzem, pošiljanje po pošti in možnost vračila gradiva. Pri tem je zanimivo, da sta knjižnici v Metliki in Dravogradu ponujali več storitev kot njuni OOK (Novo mesto (ni podatka, ali so omogočali vračilo gradiva) in Ravne na Koroškem (omogočili so le pošiljanje gradiva po pošti)). Polovica knjižnic (tj. deset) je omogočila osebni prevzem gradiva, 13 jih je ponudilo pošiljanje po pošti, vračilo gradiva pa je bilo možno v devetih. Štiri knjižnice so v celoti zaprle svoja vrata in niso ponujale nobene

¹Vse OOK (Celje, Novo mesto, Kranj, Nova Gorica, Ravne na Koroškem, Koper, Ljubljana, Murska Sobota, Ptuj, Maribor) in z vsakega območja še ena naključno izbrana OK (Rogaška Slatina, Metlika, Jesenice, Ajdovščina, Dravograd, Postojna, Logatec, Lendava, Ormož, Slovenska Bistrica), skupno torej 20 knjižnic. Vir: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2020.

²Vir informacij so bile spletne strani knjižnic. Podatki veljajo za 28. 10. in 2. 11. 2020.

storitve: Jesenice, Ajdovščina, Postojna in Slovenska Bistrica.

Po sprejetju novega odloka (Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev potrošnikom v Republiki Sloveniji, 2020) so knjižnice ponovno odprle svoja vrata (2. 11.). To so izmed izbranih naredile vse, razen prej omenjene knjižnice v Slovenski Bistrici in v Ajdovščini (Ajdovščina je začela delovati 5. 11. (Lavričeva knjižnica, 2020), Slovenska Bistrica pa 9. 11. (Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica, 2020)). Enajst knjižnic je uporabnikom omogočilo vstop (nekateri le za prevzem in vračilo gradiva, druge so omogočile tudi prosti pristop do gradiva – ob upoštevanju priporočil NIJZ), sedem jih je sicer ponujalo storitve, niso pa omogočile vstopa v svoje prostore. Praviloma so knjižnice v tistih krajih, kjer je bilo manj okužb, odprle vrata, druge so omogočile brezstični prevzem (Knjižnice delujejo s prilagoditvami na epidemiološko situacijo, 2020). Razlike so se kazale tudi v tem, da so nekatere odprle le večje enote (npr. Jesenice), druge so odprle vse enote, tudi potujočo knjižnico (npr. Postojna). Večina jih je obratovala po skrajšanem delovnem času.

Tretji, pozitiven, preobrat so dočakale 13. 11., ko je Vlada RS na 122. dopisni seji izdala Odlok o začasni prepovedi ponujanja kulturnih in kinematografskih storitev končnim uporabnikom v Repu-

bliki Sloveniji (2020), pri čemer so bile kot izjema navedene knjižnice »/ ... / z namenom dostopanja do knjižničnega gradiva ter nemotenega vzgojno izobraževalnega procesa / ... /« (Vlada RS, 2020). Tako jim ni bilo treba zapirati vrat in so vse zgoraj naštetje knjižnice svojim uporabnikom omogočile izposojati in vračilo gradiva na način, kot so ga omogočale že od začetka novembra.

Kot vidimo, so knjižnice po najboljših močeh poskušale upoštevati nove ukrepe in hkrati na čim varnejši način ohraniti stik s svojimi uporabniki. Pri svojem delu se zavedajo dveh pomembnih vidikov: prvi je vezan na uporabnike (čeprav se bralne navade uporabnikov prilagajajo novim

razmeram (V slovenskih knjižnicah strmo padla izposoja fizičnih knjig, poskočila pa izposoja e-knjig, 2020), mnogi uporabniki (predvsem starejši) niso dovolj informacijsko pismeni, da bi lahko brali e-knjige), drugi pa na družbo kot celoto (s pogostim zapiranjem knjižnic se lahko ustvari lažen občutek, da knjižnic ne potrebujemo; dolgoročno zaradi tega nastajajo družbene, kulturne, socialne in finančne posledice (Gent, 2015)). Kultura je namreč izjemno ranljiv segment vsake družbe, ki jo je treba skrbno negovati, pri tem splošne knjižnice niso nobena izjema. Naj zaključim z mislijo Georgea R. R. Martina (2011): »Kdor bere, živi tisoč življenj, preden umre. Kdor ne bere, živi le eno.« ●

Viri:

- A. J. (27. 10. 2020). *Mnoge knjižnice zaprte: »Ministrstvo nas neupravičeno ovira pri izvajanju osnovnega poslanstva«*. MMC RTV SLO. <https://www.rtvsl.si/kultura/knjige/mnoge-knjiznice-zaprte-ministrstvo-nas-neupravico-ovira-pri-izvajanju-osnovnega-poslanstva/540459>
- A. Š. (30. 10. 2020). *Že jutri novi ukrepi vlade*. zurnal24.si. <https://www.zurnal24.si/slovenija/ze-jutri-novi-ukrepi-vlade-355934>
- Gent, H. (28. 10. 2015). *Public Libraries 2020: a project to promote European public libraries*. EPALE. <https://epale.ec.europa.eu/sl/node/15099>
- Knjižnice delujejo s prilagoditvami na epidemiološko situacijo. (2. 11. 2020). *Dnevnik*. <https://www.dnevnik.si/1042942408/slovenija/knjiznice-delujejo-s-prilagoditvami-na-epidemiolosko-situacijo->
- Lavričeva knjižnica. (2020). *Izredni urnik oddelkov knjižnice in omejen način delovanja*. <http://www.ajd.sik.si/izredni-urnik-oddelkov-knjiznice-in-omejen-nacin-delovanja-2/>
- Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica. (2020). *Obvestilo*. <https://www.kjv.si/obvestilo-10/>
- Mariborska knjižnica. (2020). *Izposoja gradiva po pošti*. <https://www.mb.sik.si/izposoja-gradiva-po-posti-novica.html>
- Martin, G. R. R. (2011). *Ples z zmaji*. Mladinska knjiga.
- Narodna in univerzitetna knjižnica. (2020). *Koordinacija osrednjih območnih knjižnic*. <https://www.nuk.uni-lj.si/nuk/ook>
- Odlok o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev potrošnikom v Republiki Sloveniji. (2020). *Uradni list RS*, št. 152/2020.
- Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev potrošnikom v Republiki Sloveniji. (2020). *Uradni list RS*, št. 157/2020.
- Odlok o začasni prepovedi ponujanja kulturnih in kinematografskih storitev končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji. (2020). *Uradni list RS*, št. 165/2020.
- Pahor, B. (20. 11. 2013). Dan slovenskih splošnih knjižnic 2013 z našimi zagovorniki. https://www.mb.sik.si/datoteke/Mariborska_knjiznica/Dan_knjiznic_vabiloRogSlat2013.pdf
- V slovenskih knjižnicah strmo padla izposoja fizičnih knjig, poskočila pa izposoja e-knjig. (3. 8. 2020). *Mladina*. <https://www.mladina.si/200384/v-slovenskih-knjiznicah-strmo-padla-izposoja-fizicnih-knjig-poskocila-pa-izposoja-e-knjig/>
- Vlada RS. (13. 11. 2020). *122. dopisna seja Vlade Republike Slovenije*. <https://www.gov.si/novice/2020-11-13-122-dopisna-seja-vlade-republike-slovenije/>

*Bralcem Knjižničarskih novic
želim, da jim pribajajoče leto
prinese uresničitev najbolj norih
sanj, iz polni pa naj se jim tudi
tisto, za kar si decembrskih dobrih
mož niso upali prositi.*

Damjana Vovk